

К. С. Якименко
Житомирський державний університет імені І. Франка
Науковий керівник:
к. ф. н., доц. Соловйова Л. Ф.

ОСОБЛИВОСТІ УТВОРЕННЯ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕРМІНІВ

Сучасна лінгвістика зацікавлена у вивченні взаємодії мови та суспільства. Ця взаємодія базується на усьому культурно-історичному, лінгвокогнітивному та діяльнісному досвіді. У лексиконі, зокрема, в термінології відображаються всі процеси соціального розвитку і науково-технічного прогресу, що вказує на нерозривний і постійний зв'язок мови з життям і діяльністю суспільства. Економічна термінологія, яка є об'єктом нашого вивчення, знаходиться під безпосереднім впливом змін соціально-економічних умов, ідеології та розвитку суспільства.

Збагачення словникового складу будь-якої мови залежить від екстралінгвістичних умов, в яких вона функціонує і розвивається. Розвиток мови вдосконалюється постійно, семантичним змінам піддаються слова і словосполучення. Зміна значення слів, перехід слів в іншу лексико-граматичну категорію призводять до зміни функції слова, до створення нових слів за допомогою наявних в мові словотворчих засобів [4: 3]. «У кожній живій мові ніколи не припиняється процес поповнення його новими словами. Частина їх створюється шляхом словотворення. Тому словотвір більш безпосередньо, ніж багато інших лінгвістичних систем, відображає всі зміни, що відбуваються в оточуючій нас дійсності» [3: 18]. Розгляд морфологічної структури терміна з виділенням складових його елементів необхідно починати з його взаємин з основною одиницею мови – словом. Термін, перш за все, відноситься до загального класу лексичних одиниць, і його приналежність до спеціальної лексики є вторинною, специфічною рисою. Завжди існує певна кількість лексичних одиниць, які «створюють труднощі» при виділенні термінологічної лексики зі словникового складу мови. Якщо простежити етимологію лексичної одиниці, що з'являється в мові відразу як термін, то можна побачити, що в мові спочатку вона була загальноживаним словом. Тому різниця між словом і терміном обумовлена тим, що і термін і слово відображають явища «різних рівнів розумової діяльності – наукове мислення і побутове оперування уявленнями» [1: 32]. Аналіз похідних слів передбачає вивчення «сполучуваності словотворчих елементів з основами і виявлення тих зв'язків, які існують між словотвірними основами різних семантичних класів і афіксами» [2: 11].

В даний час проблема продуктивного словотворення є актуальною, тому що вивчення факторів, які впливають на процес створення слів, їх сукупності дозволяють прогнозувати сам процес утворення цих слів. Продуктивним морфологічним способом словотвору в економічній термінології сучасної англійської мови є афіксація – спосіб словотворення, за допомогою якого нові

слова створюються «шляхом приєднання словотвірних афіксів, тобто префіксів і суфіксів, до основ різних частин мови» [4: 13]. Різниця між ними полягає не тільки в їх місці в слові, а й у тому, що префікс змінює тільки значення слова, а суфікс, створюючи нове слово, оформляє його як певну частину мови. Афіксація діє в якості способу утворення нових слів протягом всієї історії англійської мови і зберігає свою продуктивність і в сучасній англійській мові, про це свідчить величезна кількість слів, яка виникає за допомогою словотворчих афіксів. Як і багато інших мовних утворень, афікс має певні значення:

1) характер абстрагування, при цьому різні афікси мають різну ступінь абстрагування. Так, суфікси -ness, -cy, -ity, -ence, -dom, -ship, -ism мають досить абстраговані значення стану в деяких економічних термінах, наприклад: *priority* – пріоритет, *privacy* – забезпечення відокремленості, *transference* – переказ грошових сум; *chartism* – метод аналізу ринкової кон'юнктури на базі графіків; суфікси агента -er (за допомогою суфікса -er в англійській мові утворюються іменники, які позначають осіб, що займаються тим видом діяльності, на який вказує утворююча основа [4: 13]), *billbroker* – вексельний брокер, суфікс man і ін. : *middleman* – посередник, негативні префікси un-, non-, dis-, de- і інші менш абстрактні в порівнянні з першими, наприклад, *discount* – дисконт, знижка, *devaluation* – девальвація, а префікси over-, under-, sub-, super- мають ще більш конкретне значення, а саме, перебування під або над чим-небудь, наприклад, *overdraft* – кредит за поточним рахунком, овердрафт, *subgoals* – підцілі, а префікс mini- – володіє конкретним значенням «маленький, невеликий», наприклад: *minimax* – мінімакс [6].

2) стилістична співвіднесеність, наприклад в економічній літературі вживаються терміни з префіксами: co-, counter-, dis-, inter-, trans-, sur- і т.д.; *disinvestment* – скорочення капіталовкладень, *disinflation* – дезінфляція, *surcharge* – перевитрата, витрати понад кошторис, *cosurety* – одна з групи поручительських компаній, які виступають гарантами, *transaction* – угода, справа. Стилiстичну співвіднесеність носять також префікси, що характеризують рівень впливу, наприклад: *overflow* – надлишок. Префікси, які оформляють приналежність терміна до тієї чи іншої частини мови, зустрічаються лише як виняток і тільки в дієслові. Наприклад, префікс be- утворює від інших частин мови дієслова зі значенням покривати чимось, робити якимось, і трансформує неперехідні дієслова в перехідні (наприклад, *beraint* – забарвлювати, *becalm* – заспокоювати). [6]

3) має здатність класифікувати певні смислові групи слів, що сприяє утворенню похідних слів, що мають схожі лексико-семантичні особливості та які стосуються певної групи слів. Так, наприклад, для вираження нового поняття «той, хто виключно володіє або контролює товари або послуги» (*one who exclusively ownership or control, as of a service or commodity*) [5] утворюється похідне *monopolist*, яке структурно організовано і включено в систему похідних слів із загальним значенням «той, хто є прихильником чого-небудь, підтримує що-небудь». При утворенні прикметника за допомогою префікса super-, наприклад, *supersonic* – надзвуковий, похідний прикметник, так само як і при

суфіксації, приєднується до семантичної групи слів зі значенням надмірності якості. При утворенні іменників за допомогою префікса *under-* в значенні недостатності новостворене слово точно так само входить до складу групи іменників із загальним значенням недостатності. Наприклад, лексична одиниця *underproductivity* (*under* + *productivity*) «недовиробництво» увійшла в групу слів з даною семантикою. Оскільки афікси це службові морфеми мови, які відрізняються широкою сполучуваністю з певним колом коренів або основ і вступають з ними в стереотипні семантичні відносини і є разом з тим пов'язаними, то вони належать до багатьох словотвірних конструкцій [3: 133].

Термінологія в будь-якій галузі знань представляє собою систему, що складається з підсистем і мікросистем. Економічна термінологія являє собою терміносистему, яка постійно поповнюється, і морфологічні способи утворення нових термінів мають традиційно велике значення в словотворенні.

Перспективою дослідження є більш детальне вивчення взаємозв'язку соціуму та економічної підсистеми, взаємодії когнітивних та мовних процесів у формуванні нової термінології, аналізу словотвірних процесів у групі економічних термінів, що вивчаються.

Список використаної літератури

1. Гриньов С. В. Введення в термінознавство. – М. : Московський ліцей, 1993. – 309 с.
2. Карашук П. М. Словотвір англійської мови : навч. посібн. / П. М. Карашук. – М. : Вища школа, 1977. – 303 с.
3. Кубрякова О. С. Що таке словотвір. / О. С. Кубрякова. – М. : Наука, 1965. – 327 с.
4. Царьов П. В. Продуктивний іменниковий словотвір в сучасній англійській мові / П.В. Царьов. – М. : Вид-во Московського університету, 1984. – 224 с.
5. Oxford Dictionary of business English for Learners of English. Oxford University Press, 2005. – 616 p.
6. Oxford Russian Mini dictionary. Oxford University Press, 2006. – 731 p.